

KARTA KURSU (realizowanego w specjalności)**PSYCHOLOGIA KLINICZNA****rok akademicki 2021/2022****Kierunek:** Psychologia**Forma prowadzenia zajęć:** stacjonarne**Stopień:** jednolite magisterskie**Rok:** IV**Semestr:** 7 (zimowy)

Nazwa	Wsparcie psychologiczne w sytuacjach trudnych
Nazwa w j. ang.	Empowerment in difficult situations

Koordinator	dr Agnieszka Hennel-Brzozowska	Zespół dydaktyczny
		dr Agnieszka Hennel-Brzozowska
Punktacja ECTS*	4	

Opis kursu (cele kształcenia)

Wiedza: Celem kursu jest przekazanie studentom wybranych elementów wiedzy w zakresie podstawowych zagadnień psychologii wsparcia-empowermentu, radzenia sobie ze stresem, udzielania pomocy o charakterze psychologicznym w różnych sytuacjach trudnych i kryzysowych. Poruszone zostaną kwestie z zakresu możliwości i ograniczenia stosowania wybranych elementów wiedzy teoretycznej w sytuacjach pracy zawodowej. Kurs prowadzony w języku polskim. Niektóre materiały w języku angielskim.

Umiejętności: Podczas ćwiczeń studenci rozwiną podstawowe umiejętności związane ze stosowaniem wiedzy w zakresie podstawowych zagadnień psychologii wsparcia-empowermentu, radzenia sobie ze stresem, udzielania pomocy o charakterze psychologicznym w różnych sytuacjach trudnych i kryzysowych.

Kompetencje społeczne: Ponadto studenci rozwiną świadomość ograniczeń i typowych błędów w pracy psychologa udzielającego wsparcia .

Warunki wstępne

Wiedza	Znajomość podstawowych pojęć i teorii z zakresu psychologii rozwojowej i klinicznej
Umiejętności	Podstawowe umiejętności w zakresie czytania ze zrozumieniem tekstów naukowych
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów dla specjalności (określonych w karcie programu studiów dla specjalności)
Wiedza	W01 Ma wiedzę teoretyczną w zakresie wybranych z obszarów psychologii udzielania wsparcia.	SK_W010
	W02 Ma wiedzę z zakresu możliwości stosowania wiedzy teoretycznej w wybranych profesjonalnych sytuacjach pracy psychologa udzielającego wsparcia	SK_W02
	W03 Ma wiedzę z zakresu społecznych i prawnych możliwości udzielania wsparcia psychologicznego w Polsce	SK_W010

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów dla specjalności (określonych w karcie programu studiów dla specjalności)
Umiejętności	U01 Potrafi wykorzystać dotychczas uzyskaną wiedzę z zakresu wsparcia psychologicznego dla opracowania planu oraz przeprowadzenia procesu wsparcia osoby w wybranych przypadkach sytuacji trudne, zawsze pod nadzorem superwizora, opiekuna stażu itp.	SK_U03
	U02 Potrafi wstępnie zaplanować proces udzielania wsparcia w zależności od kontekstu społecznego	SK_U08
	U03 Potrafi wstępnie zaplanować proces udzielania wsparcia w zależności od wieku osoby wymagającej wsparcia	SK_08, SK_U03

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów dla specjalności (określonych w karcie programu studiów dla specjalności)
Kompetencje społeczne	K01 Jest krytyczny wobec własnych kompetencji jako udzielającego wsparcia psychologicznego, i rozumie konieczność dalszego kształcenia	SK_K03
	K02 Udzielając wsparcia psychologicznego prezentuje postawę akceptacji i zrozumienia	SK_K04
	K03 Jest otwarty na konsultacje i współpracę z innymi specjalistami	SK_K02

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	30			15								
45												

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs odbywa się w trybie mieszanym. Wykłady odbywają się zdalnie w trybie synchronicznym za pomocą platformy MS Teams, natomiast ćwiczenia odbywają się stacjonarnie.

Wykład interaktywny z prezentacją multimedialną i dyskusją grupową.

Ćwiczenia: prezentacja, omówienie wybranych studiów przypadków oraz dyskusja.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Grydydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Pracapisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								x				x	
W02								x				x	
W03								x					
U01								x				x	
U02								x				x	
U03								x				x	
K01								x					
K02								x					
K03								x					

Kryteria oceny	Egzamin testowy (ocena pozytywna = 50% + 1 pkt) Zaliczenie ćwiczeń: aktywny udział w zajęciach, obecność obowiązkowa (niedopuszczalne nieobecności)
----------------	--

Uwagi

Przedmiot specjalnościowy na studiach stacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia; specjalność Psychologia kliniczna

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykłady (tematy):

1. Wsparcie psychologiczne jako jeden z zasobów w procesie radzenia sobie ze stresem. Stres, zdrowie i poczucie koherencji w koncepcji salutogenezy Aarona Antonovsky'ego. Stresory w koncepcji Holmes'a i Rahe i oczekiwane sytuacje potrzeby wsparcia psychologicznego. Pojęcie wsparcia psychologicznego a pojęcie empowerment (dodawanie siły)
2. Wsparcie psychologiczne jako dodawanie energii mentalnej; energia mentalna i „wyczerpywanie się ego” (ego depletion) według Daniela Kahnemana i Roy'aBaumeistera.
3. Wsparcie psychologiczne w sytuacji katastrofy
4. Wsparcie psychologiczne wobec potrzeb migranta
5. Wsparcie psychologiczne dla osób z PTSD, wsparcie w kontekście traumy
6. Wsparcie psychologiczne dla chorych somatycznie i personelu szpitala
- 7.
8. Wsparcie psychologiczne dla młodych małżeństw i rodzin w kryzysie
9. Wsparcie psychologiczne w procesie przeżywania śmierci i żałoby
10. Wsparcie psychologiczne w sytuacji zagrożenia samobójczego
11. Wsparcie psychologiczne dla ofiar przemocy. Nowe ramy prawne w RP dla wsparcia psychologicznego ofiar przemocy w rodzinie – ustawa 20 XI 2020
12. Wsparcie psychologiczne dla opiekunów dzieci i osób dorosłych przewlekle chorych i z inwalidztwem
13. Wsparcie psychologiczne w kontekście adopcji
14. Warunki potrzebne dla udzielania wsparcia psychologicznego w różnych sytuacjach trudnych (przygotowanie specjalisty, warunki przestrzenne, materialne, czasowe, prawne i in.)
15. Superwizja jako warunek *sine qua non* udzielania profesjonalnego wsparcia psychologicznego.
16. Ryzyko wypalenia zawodowego u udzielających wsparcia. Prewencja w zakresie przeciwdziałania zespołowi wypalenia i zasady higieny psychicznej.

Ćwiczenia (15 godz.)

1. Teorie i konceptualizacje kryzysu. Kryzysy rozwojowe.
2. Założenia i strategie interwencji kryzysowej. Przebieg, zasady szczegółowe i strategie indywidualnej interwencji kryzysowej.
3. Kryzys utraty i żałoby.
4. Kryzysy suicydalne.
5. Kryzys napaści seksualnej.
6. Kryzysy powiązane z doświadczeniem przemocy w rodzinie.
7. Kryzysy środowiskowe.

Wykaz literatury podstawowej

1. Badura Madej W. (2016) *Pomoc psychologiczna dla ofiar przemocy w rodzinie – zasada empowerment i rola terapeuty w jej realizowaniu.*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s. 25-34
2. Badura-Madej W., Hennel-Brzozowska A. (2000): *Crisis Intervention and Psychotherapy in Traumatic Bereavement after a Child's Death by Homicide* , Archives of Psychiatry and Psychotherapy , vol.2, issue 2, june 2000; Polish Psychiatric Association Editorial Committee, Kraków, str. 61-72, ISSN 1509-2046
Pełny tekst na stronie czasopisma: <http://www.archivespp.pl/uploads/APPv2n2p61Badura.pdf>
3. Badura-Madej W., Hennel-Brzozowska A. (2001): *Punkty oparcia w psychoterapii osób w traumatycznej żałobie* , „Psychoterapia” nr 2 (117) 2001, Kraków
4. Berezowska-Pogoń (2016) *Dodawanie siły pacjentom i personelowi medycznemu wśród chorych somatycznie*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s. 129-140.
5. Hennel-Brzozowska A. (2016) *Empowerment w praktyce pomocy psychologicznej cudzoziemcom* [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s.181-207
6. Hennel-Brzozowska A. (2016): *Doświadczenia profesjonalistów w dodawaniu siły w ramach praktyki psychologicznej jako empowerment dla młodych praktyków. Słowo od redaktora.* [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s.9-24; p-ISBN: 978-83-65432-36-0
7. Hennel-Brzozowska A. (2016): *Zdrowie psychiczne imigrantów i pomoc psychologiczna w kontekście bezpieczeństwa* [w:] Teresa Grabińska, Zbigniew Kuźniar (red.), *Bezpieczeństwo personalne a bezpieczeństwo strukturalne IV. Bezpieczeństwo w antroposferze i infosferze*, Wyd. WSOWL, Wrocław 2016, s. 177-195
8. Hennel-Brzozowska A. (2018): *Miłosierdzie w kontekście traumy (PTSD)* [w:] Kijas Z., Hennel-Brzozowska A. (red.): *Miłosierdzie a odpowiedzialność*. Wydawnictwo Scriptum, Kraków 2018, ss. 165-184, ISBN 978-83-65432-88-9
9. Hennel-Brzozowska A. (2010): *Lekarz komunikujący pacjentce niekorzystne wyniki badań prenatalnych – analiza psychologiczna* , „Życie i płodność” (kwartalnik Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki UPJPII) ;, 2010 rok 4, nr 1(10) 2010, str. 59-67, ISSN 1898-2158. Pełny tekst na stronie kwartalnika: http://oplodnosci.pl/images/kwartalniki/Kwartalnik%20ZiP_2010_numer%204.pdf

10. Hennel-Brzozowska A. (2008): *Adopcja jako rozwiązanie problemu małżeństw bezpłodnych – aspekty psychologiczne*; „Życie i płodność” ; 2008, rok 2 nr 2-3/2008; str.87-94, ISSN 1898-2158. Pełny tekst na stronie kwartalnika:
[http://oplodnosci.pl/images/kwartalniki/2008_2 - 3.pdf](http://oplodnosci.pl/images/kwartalniki/2008_2_-_3.pdf)
11. Józefik B. Superwizja — perspektywa systemowa. *Psychoter.* 2010; 3:11–22. Pełny tekst dostępny online: http://www.psychoterapiapt.pl/uploads/PT_3_2010/J%C3%B3zefik11_PT3_2010.pdf
12. Kahneman D. (2012) *Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym*. Media Rodzina, Poznań; rozdział 3: „Leniwy kontroler”, str. 55-61.
13. Elżbieta Leśniak (2016) *Wspomaganie młodych małżeństw w kryzysie*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s. 73-80
14. Lis-Turlejska M. (2005): *Traumatyczne zdarzenia i ich skutki psychiczne*, Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN, Warszawa, str. 57-77, zwłaszcza podsumowanie na str. 75-77.
15. Patoka J. (2016) *Dodawanie sił w procesie przeżywania żałoby*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s. 89-105
16. Piątek J. (2016) *Wspieranie rozwiązywania kryzysów – badanie rezultatów interwencji kryzysowej*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s.35-60
17. Schweiger-Komorowska K. (2016) *Pomoc psychologiczna w sytuacji katastrofy*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s. 81-88.
18. Skoczyńska E. (2016) *Empowerment w interwencji kryzysowej w obliczu zagrożenia samobójczego*, [w:] Hennel-Brzozowska (red): *Empowerment czyli dodawanie siły w praktyce psychologicznej*. Wydawnictwo Scriptum , Kraków 2016, s. 141-158.
19. Włodawiec B. : *Poczucie koherencji, a zdrowie i choroba w koncepcji A. Antonovsky’ego*, <http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=65>

1. Berezowska-Pogoń J., Kubacka-Jasiecka D. (2014): *Interwencja w kryzysach zdrowia: założenia, strategie, refleksje własne*, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Psychologica VII (2014).
2. Gilbert MC, Evans K. (2004): *Superwizja w psychoterapii*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne;
3. Gottman J., Silver N. (2014): *Siedem zasad udanego małżeństwa*, Kraków, Wydawnictwo UJ
4. Gray D. (2015): *Adopcja i przywiązanie. Praktyczny poradnik dla rodziców*. Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne
5. Hennel-Brzozowska A. (2009): *Psychological problems in families of diplomats*. „Politeja” (pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego) Nr 2(12), Kraków 2009, str. 543-555, ISSN 1733-6716
6. Heszen I., Sęk H. (2007) *Psychologia zdrowia*. Warszawa: PWN
7. Józefik B., Szwajca K., Szwajca M. A. (2016): *Problem granic w procesie superwizyjnym*, Psychoterapia 1 (172) 2016
Strony 59-75, pełny tekst dostępny online:
http://www.psychoterapiaptp.pl/uploads/PT_1_2016/59Jozefik_Psychoterapia_1_2016.pdf
8. Kalita L., Chrzan-Dętko M. (2018): *Program stażowy jako skuteczne i opłacalne narzędzie zwiększania dostępności psychoterapii*, PSYCHOTERAPIA 3 (186) 2018, strony: 39–53, pełny tekst dostępny online:
http://www.psychoterapiaptp.pl/uploads/PT_3_2018/39Kalita_Psychoterapia_3_2018.pdf
9. Kolska K. (2011): *Moje dziecko gdzieś na mnie czeka. Opowieści o adopcjach*. Kraków, Wydawnictwo Znak
10. Kubacka-Jasiecka D. (2010) *Interwencja kryzysowa. Pomoc w kryzysach psychologicznych*. Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Kraków
11. Leśniak E. (2014): *Antoniego Kępińskiego kontakt z pacjentem*, oraz: Ryn Z. J. (2014): *Antoni Kępiński – życiorys naznaczony cierpieniem*; są to rozdziały w monografii: Hennel-Brzozowska A., Jaromi S. (red.) (2014): *Przeciw melancholii. W 40. rocznicę wydania Melancholii Antoniego Kępińskiego - perspektywy fides i ratio*. Polska Akademia Umiejętności, Kraków. Pełna wersja monografii dostępna online w Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej: <http://pbc.up.krakow.pl/Content/5245>
12. Jankowska –Siuda K., Siemieniuk K., Grabowska A. (2009): *Neurobiologiczne podstawy empatii*, Neuropsychiatria i Neuropsychologia 4;2 (2009)
13. Urlic I. (2014): *Wojna i trauma psychiczna. Przebaczenie i pojednanie*. Wywiad z doktorem Ivanem Urliciem. (2014) Psychiatria, tom 11, nr 2, str. 133-134.
14. *Syndrom obozowy mógł latami trwać uśpiony w psychice więźnia. Rozmowa z prof. Krzysztof Rutkowskim z Katedry Psychoterapii Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum*. <http://dzieje.pl/aktualnosci/prof-rutkowski-syndrom-obozowy-mogl-latami-trwac-uspiony-w-psychice-wieznia>
15. Wywiady z ocalonymi Tutsi przeprowadzone w 1 czerwca 2014 w Auditorium Edmond J. Safra na sesji zorganizowanej przez Memorial de la Shoah Musee Centre de Documentation. Wywiady były przeprowadzane przez doświadczonych psychologów klinicznych tak, aby zarazem umożliwić wypowiedzenie prawdy, ale też wspierać osobę mówiącą o swoich krańcowo traumatycznych przeżyciach; zostały zarejestrowane i umieszczone w Internecie w wolnym dostępie: Génocide des Tutsi au Rwanda : Paroles de rescapés (Partie 1, 2,3). Wywiady te mogą być traktowane jako dobry wzór dla wysłuchania relacji ofiar traumy i ludobójstwa. Wywiady są w języku francuskim. Génocide des Tutsi au Rwanda : Paroles de rescapés (Partie 2). <https://www.youtube.com/watch?v=MZUEdfmiOng>

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	15
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	1
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	40
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	0
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	0
	Przygotowanie do egzaminu	14
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4